

voorschot" bekomen, om zodoende dadelijk een goed begin te kunnen maken en des te eerder in hun stuk land een bestaan te vinden. Ook Creolen (inboorlingen), welke zich op den kleinen landbouw wenschen toe te leggen, kunnen op gemakkelijke voorwaarden stukken land bekomen, van welk recht velen dan ook gebruik hebben gemaakt. Bovendien kunnen zij dikwijls een renteloos voorschot verkrijgen.

Deze manier van uitoefening van den landbouw wordt „kleine landbouw" genoemd, in tegenstelling met de plantages, welke als „grootte landbouw" wordt aangeduid.

De vestigingsplaats Lelydorp bestond voor den spoorwegaanleg nog niet. Grootte veranderingen hebben op dit terrein, waar oorspronkelijk oerwoud en moerassen waren, plaats gegrepen. Thans vindt men er, behalve de dienstwoningen van het spoorwegpersoneel, als telefonist-haltechef, ploegbaas en wegwerkers, de woningen van een tweetal politie-agenten, een schoolgebouw met woning van het hoofd der school, een dokterswoning, een woning voor den opzichter van de vestigingsplaats en eenige winkels, benevens een R. C. kerk. De kleine landbouwers bewonen de zijwegen, welke aan weerszijden van de spoorbaan en alle daarop uitlopende zijn aangelegd. Deze wegen zijn ongeveer 3 à 4 KM. lang en liggen op onderlingen afstand van $\pm$ 500 M. Waar een dezer wegen den spoorweg snijdt, is een halte, om het den landbouwers gemakkelijk te maken hun producten te vervoeren. Dergelijke wegen vindt men van Lelydorp tot Rijsdijkweg, op KM. 24. Voor het traject Paramaribo-Rijsdijkweg bedraagt het passagierstarief het geringe bedrag van 20 cts.

Kort nadat we Lelydorp verlaten hebben, zien we rechts van ons de nederzetting van de Javanen, wier aanwezigheid we reeds voor aankomst te Lelydorp hebben bespeurd door de uitgestrekte rijstvelden in de moerassen, welke daar gelegen zijn. De Javanen hebben zich meest allen dicht bij elkander gevestigd en vormen zodoende een eenigszins afzonderlijk geheel. Hun gronden met de daarop staande woningen, opgetrokken van bamboe, palissaden en palmladeren, maken een zeer goeden indruk.

Aan onzen linkerkant en, na de Javanennederzetting te hebben gepasseerd, ook aan onzen rechterkant, liggen de gronden van de inlandsche Creolenbevolking. In tegenstelling met de Javanen wonen de meeste Creolen in Paramaribo en gaan dagelijks per trein heen en terug, hetgeen voorzeker niet in het belang van een goede bewerking hunner gronden is. Hun woningen zijn alle van planken opgetrokken, doch slechts bij hooge uitzondering geveerd. De meeste zien er dan ook zeer onooglijk uit. Op enkele uitzonderingen na zijn de gronden der Creolen tamelijk verwaarloosd. Ter verontschuldiging diene, dat de vruchtbaarheid van den bodem veel te wenschen overlaat, maar de Javanennederzetting, evenmin in een zeer vruchtbaar gedeelte gelegen, toont ten duidelijkste, wat er van te maken is. Toen het Gouvernement deze streek bestemde als vestigingsplaats voor den kleinen landbouwer, heeft het een zeer slechte keuze gedaan. Onseindig veel beter land was elders in Suriname te vinden geweest. Het gevolg hiervan is, dat veel kleine landbouwers, die na hun vestiging kosten noch moeite hebben gespaard, zich deerlijk in hun verwachtingen teleurgesteld hebben gezien en hun grond weder hebben verlaten, om in een ander deel der kolonie opnieuw hun geluk te gaan beproeven. Het aan weerszijden van de spoorbaan tusschen Lelydorp en Onverwacht opgegroeide bosch (men zie de foto) is slechts 1½ jaar oud. Gemakkelijk kan men zich hieruit een voorstelling vormen van de grootte mositen en kosten, verbonden aan het onderhoud van deze lijn.

Na de halte Rijsdijkweg te hebben verlaten, stoppen we weder op de halte Toolseedaweg. Deze weg is één der vier wegen, welke zich bij KM. 27 bevinden. Zij worden voornamelijk door Britsch-Indiërs bewoond, die zich ook al kleine landbouwers gevestigd hebben. Evenals de Javanen

vormen zij een afzonderlijk geheel. Op dezelfde wijze bouwen zij hun woningen, doch besmeren dikwijls den van palissaden opgetrokken zijwand met leem. Zij wonen ook altijd op hun grondjes. Deze bewerken zij echter niet met zooveel zorg als de Javanen. Zij beginnen meestal, tijdens het vellen van het bosch, met het branden van houtskool en planten daarna hoofdzakelijk maïs, hier „koren" genoemd, en bananen. Op elke daartoe eenigszins geschikte plaats bouwen zij voorts rijst. In de laatste jaren is deze aanplant enorm gestegen.

Gaan we nu nog 3 KM. verder, dan bereiken we voor heden ons eindstation, namelijk de halte Osembo-Onverwacht, zooals reeds boven gezegd is, in het gezondste gedeelte van de kolonie, in „de Para" gelegen. Ongeveer 10 uur komen we hier aan en een kwartier later, na een kort bezoek gebracht te hebben aan den vriendelijken en welwillenden haltechef, vertrekt onze trein weder naar Paramaribo, waar we tegen 12 uur arriveeren.

Werd op de heenreis van Paramaribo naar Onverwacht slechts gestopt, om passagiers gelegenheid te geven uit te stappen en om vrachtgoederen, hoofdzakelijk winkelwaren, te lossen en kwamen we zodoende met een bijna ledigen trein te Onverwacht, nu vertrekken we weder zoo goed als ledig.

De vrachtgoederen, die op de terugreis worden opgenomen, bestaan grootendeels uit producten van den kleinen landbouw, zooals houtskool in zakken, aardvruchten in zakken en manden, bossen bananen en bacoves. Verder gevogelte en vruchten in allerlei verpakkingen.

De berekening van den vrachtprijs geschiedt naar een voor den oningewijde zeer vreemd tarief. Kisten, vaten en dergelijke oude emballage van Europeesche goederen worden hier namelijk als verpakking gebezigd. Deze colli hebben alle vaste, bekende afmetingen en komen als zoodanig op de vrachttarieven voor. Het goederentarium is op dit gedeelte, evenals het passagierstarief, zeer laag. Voor het geheele traject Paramaribo-Onverwacht bestaat één tarief, geldende voor alle halten, zoowel voor vervoer naar als van Paramaribo en voor tusschenvervoer, en dit bedraagt gemiddeld 30 cts. per 100 KG.

Te Paramaribo gekomen worden deze goederen direct gelost en naar de markten vervoerd.

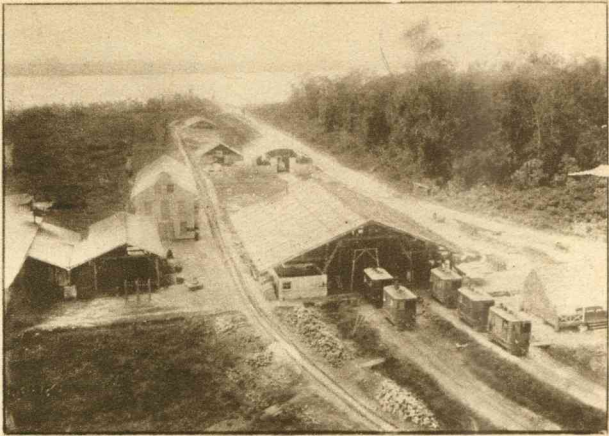
Des namiddags vertrekt uit Paramaribo weder een trein naar Onverwacht, doch deze blijft aan het eindpunt en trekt vandaar eerst den volgenden morgen naar de hoofdstad, waar hij ongeveer acht uur aankomt.

Met dezen trein is het, dat de meeste marktproducten vervoerd worden, zoodat de melk.

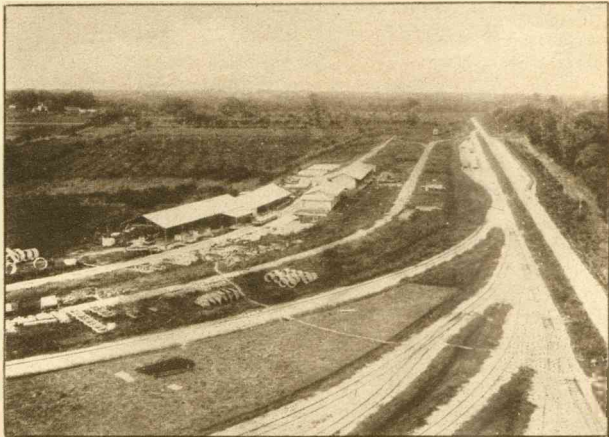
Deze trein heet in den volksmond dan ook markt- of melktrein. Daar onze terugreis bijna onmiddellijk op de heenreis volgde, hadden we geen gelegenheid de beide Paradorpjes, Osembo en Onverwacht, te bezoeken. Veel hebben wij er echter niet aan verloren. Vooral Osembo is niet veel bijzonders. Onverwacht is daarentegen wel een kijkje waard, daar het zeer schilderachtig aan een riviervak is gelegen. Een eventueel bezoek zou echter veroorzaakt hebben, dat wij eerst met den middagtrein van ongeveer vier uur de terugreis hadden kunnen aanvaarden en aangezien Osembo noch Onverwacht een café-restaurant rijk is, stelden we een bezoek liever tot een volgende maal uit.

We zullen dan zorgen de noodige versterkingen en verfrisschingen mede te nemen, daar onze reis zich dan zal uitstrekken over het laatste en meest interessante gedeelte tot aan het eindpunt van den spoorweg in Suriname.

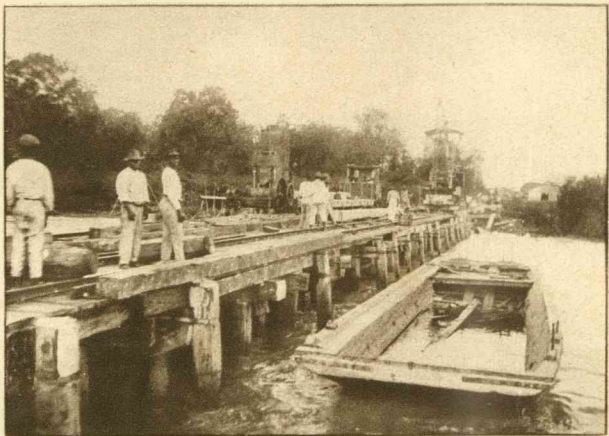
Wij zullen dan tevens gelegenheid hebben eens nader kennis te maken met de reizigers, die naar de concessies gaan en met de wijze, waarop zij die reis maken. Wij zullen dan meteen eens kunnen zien, dat het treinpersoneel ook daar wel eens oogenblikken van grootte drukte heeft, en het dus niet altijd zoo kalm aan de stations en halten is, als wij op onze eerste dagreis hebben getroffen.

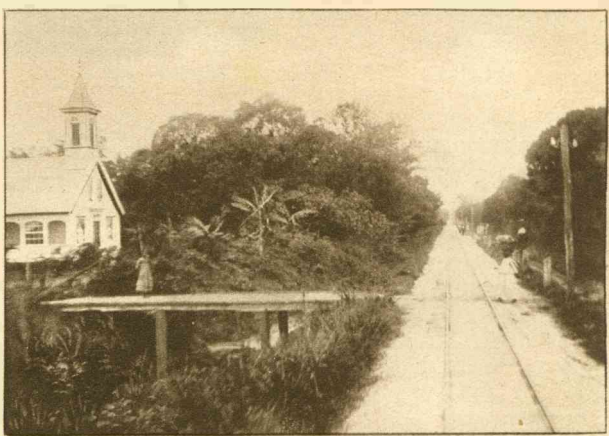
LOCOMOTIEVENLOODS. Op den achtergrond de Surinamerivier.

CEMENT-GIETERIJ MET RECHTS DE HOOFDLIJN NAAR 'T BINNENLAND.

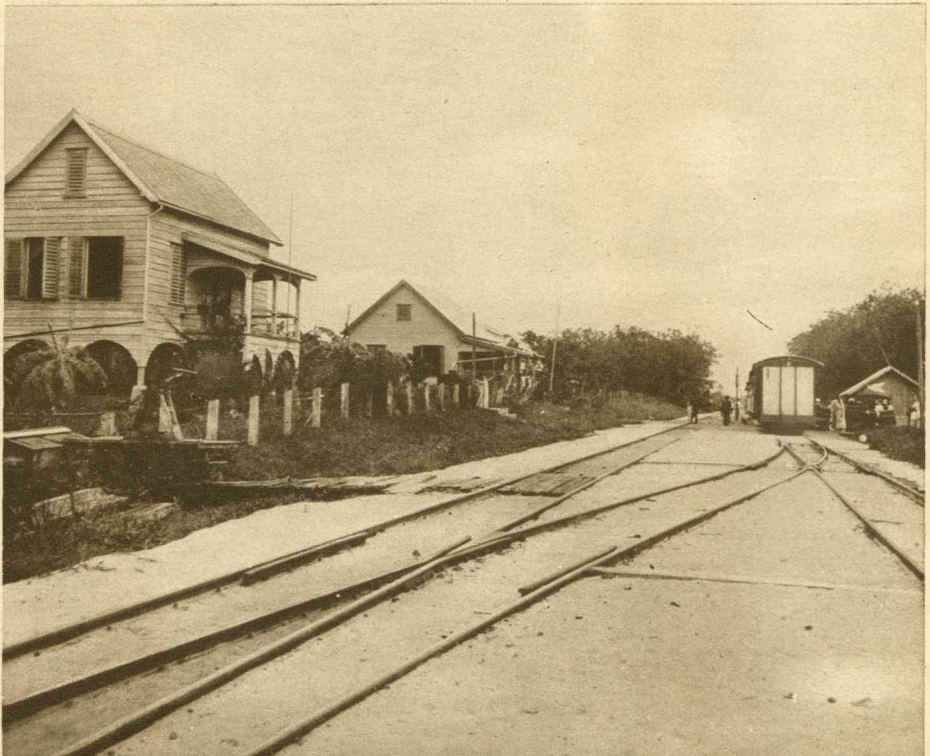
BEEKHUIZEN, STEIGER AAN DE SURINAMERIVIER.

SPOORBAAN LANGS HET PAD VAN WANICA.

HALTE OSEMBO-ONVERWACHTS.

DAM DOOR ROBLINZWAMP (zwamp is moeras).